

Gabriel Wikström: Tal på första maj 2014

Talare

Gabriel Wikström
Politiker

Datum

1 maj 2014

Omständigheter

Gabriel Wikströms första maj-tal 2014.

Jag får ofta frågan hur det gick till när jag blev socialdemokrat. Mitt svar är: jag blev inte socialdemokrat. Jag insåg att jag var det.

Jag växte upp i en bruksort i Bergslagen, mitt under den förödande 90-talskrisen. Aktuelltsändningarna före kvällarnas Bolibompa var fyllda av rapporter om nedskärningar och arbetslöshet. I skolan rådde inköpsstopp. Pennor och sudd ransonerades strikt.

Min stora skräck under de här åren var att mina föräldrar skulle bli arbetslösa. Att vi skulle tvingas flytta och att allt det som var tryggt och hemtamt skulle försvinna. Under den här tiden såg jag hur skolkamraters liv förändrades när en pappa eller mamma förlorade jobbet. Hur äktenskap gick i kras och hur otryggheten spred sig runt om i samhället. Jag hade ändå på det stora hela en ganska bra barndom. Men de mörka moln som fanns stavades kris, arbetslöshet och otrygghet.

För mig, och säkert för de flesta av oss här idag, finns det få samhällsproblem som är värre än arbetslöshet. Där arbetslösheten växer, där släcks drömmar och livsprojekt. Självförtroenden brister och otryggheten breder ut sig.

Idag går 400 000 människor arbetslösa. Vi kan bara ana hur många krossade drömmar det finns bakom de siffrorna. Hur många brustna självförtroenden. Hur mycket outnyttjad potential och förslösad energi. Vi kan bara gissa hur många barn det finns som växer upp i hem där arbetslösheten har blivit ett gissel, någonting att ligga vaken på nätterna och ängslas över.

Vänner, för oss socialdemokrater finns inget större samhällsproblem än arbetslösheten. I ett socialdemokratiskt Sverige ska alla som kan arbeta också ha

ett arbete. Ingen ska lämnas efter.

Partikamrater, vår avsky mot arbetslösheten handlar inte bara om att enskilda människor drabbas. Det är naturligtvis fruktansvärt. Men något av det värsta med arbetslösheten är hur den påverkar samhället. Hur ekonomin stagnerar, hur otryggheten breder ut sig, hur hat och misstänksamhet följer i dess spår.

För några få dagar sedan träffade jag Rainer Höss. Hans farfar hette Rudolf Höss och var lägerkommendant i Auschwitz. Rainers farfar var därmed en av de ytterst ansvariga för förintelsen. I Tyskland, lika lite som i Sverige, finns det någon arvsynd. Rainer Höss kan inte hållas ansvarig för gärningar som hans farfar utförde långt innan han själv var född. Ändå tycker han att namnet Höss och släktskapet ger honom en skyldighet att aldrig glömma vad som hände. Lägerkommendantens barnbarn har tagit det som sin livsuppgift att berätta. Inte bara om förintelsen, utan om hur nazismen fick fäste i 30-talets Tyskland. Det är en uppgift som vi alla borde ta på oss.

Idag växer nazistiska partier och rörelser åter över hela Europa. De får sin näring ur människors hopplöshet och förtvivlan. Deras frammarsch är en naturlig följd av växande klyftor och spruckna drömmar. I Grekland sitter ett nynazistiskt parti redan i parlamentet. I Tyskland kan arvtagarna till Hitlers nazistparti få egna representanter i Bryssel.

Dagens situation bär kusliga likheter med den i 30-talets Europa. Också då gick arbetslöshet och förtvivlan, nazism och våld, hand i hand. Också då vände sig många bort från de etablerade partierna för att söka sig till extremism och våldsbejakande rörelser.

Precis samma tendenser såg jag efter att jag i slutet av 90-talet hade engagerat mig politiskt. Vid sidan av krossade drömmar och otrygghet i den ekonomiska krisens spår så fanns också hatet och våldet.

En av de första politiska aktiviteterna jag deltog i var att gå på en rättegång. Det var för att stötta en SSU-kamrat som hade blivit misshandlad av nynazister. Orsaken till misshandeln var ingen annan än att min kamrat var socialdemokrat. Han hade tagit tydligt avstånd från våld och rasism.

För mig kom kampen mot nynazismen att bli en av orsakerna till att jag

engagerade mig så djupt för socialdemokratin. Då, i slutet av 90-talet, växte sig den nynazistiska rörelsen rekordstark i Sverige och Bergslagen. För mig fanns det inget alternativ till att välja sida.

Ofta frågar vi oss, vi som har tagit ställning mot nazism och rasism, vad vi kan göra för att vända utvecklingen.

Många gånger känns det hopplöst. Som att vi står maktlösa inför denna våg av misstro och hat. Men för en gångs skull så kan vi faktiskt påverka utvecklingen, påtagligt och konkret.

Om lite drygt tre veckor är det val till europaparlamentet. Valdeltagandet brukar vara lågt. Om jag bara fick ange en anledning till att rösta i det valet så skulle det vara just denna: att rösta mot nazismen och de rasistiska rörelserna som nu reser sig. Vi har alla en konkret chans att göra skillnad. Låt oss ta den chansen!

Vi socialdemokrater har en stolt historia av att ha bekämpat rasism och nazistiska rörelser. Många gånger har vi varit oerhört framgångsrika. Jag tror till exempel att en av anledningarna till att nazismen aldrig fick något starkt fäste i Sverige på 30-talet var SSU:s envetna kamp mot den.

Varhelst nazisterna bildade en lokalförening eller bjöd upp till debatt så tog SSU fighten. Vi tog den och vi såg till att vinna den.

Men jag tror också att en av anledningarna till att socialdemokratin varit så framgångsrik i kampen mot högerextremismen är att vi alltid har förmått att sätta den i ett större perspektiv. Om vi jämför med liberalerna, så har de alltid varit duktiga på att sätta upp principer och fördöma. Ändå har de haft svårt att på allvar göra några större avtryck. Just därför att deras analys har varit för grund. Det räcker inte med att stämpla människor och säga att de har fel om man inte förmår se vilka krafter som driver människor mot extremism. Om man inte förstår vad som gör att människor blir nazister och låter hatet ta överhanden.

För oss socialdemokrater är det självklara svaret på vad som fick nazismen att växa i 30-talets Tyskland, i 90-talets Sverige eller 2010-talets Europa alltid detsamma. Nazismen växer när arbetslösheten stiger. Nazismen växer när

klyftorna ökar. Nazismen växer när hopplösheten breder ut sig.

Idag är 26 miljoner människor arbetslösa i EU. Sex miljoner av dessa är unga. Samtidigt lever ytterligare miljoner människor under knappa förhållanden.

Kort sagt: i dagens Europa växer klyftorna mellan människor. Fler och fler upplever att samhället vänder dem ryggen. Att politiken har tappat förmågan att möta utmaningar som arbetslöshet och social utslagning.

Ibland kan man få intrycket, när man lyssnar till den politiska debatten, att detta är en utveckling som kommit av sig själv. Att Europas länder lider under en ekonomisk kris helt utanför deras kontroll. Detta, kamrater, är inte sant.

Orsakerna till den ekonomiska krisen är naturligtvis många. En del ligger långt utanför politikens kontroll. Men hanteringen av krisen är i allra högsta grad ett politiskt ansvar. Under de senaste fem åren har EU försökt lösa den ekonomiska krisen genom besparingar och krav på privatiseringar. Politiken har haft stöd av högermajoriteten i europaparlamentet. Hade EU under den här tiden haft en vänstermajoritet så hade utvecklingen sett helt annorlunda ut. Då hade kampen mot arbetslösheten prioriterats. Politiken hade använts för att bygga ett socialt Europa.

Vänner, vi ska inte beklaga det som har varit. Istället ska vi se att vi nu har chansen att ändra Europas riktning.

Vi har nu chansen att rösta fram en majoritet som prioriterar full sysselsättning framför besparingar. Att rösta fram en majoritet som prioriterar ett hållbart klimatarbete framför företagsintressen. Att rösta fram en majoritet som sätter Europas medborgare framför marknaden.

Det spelar roll om parlamentet styrs av en höger eller vänstermajoritet. Eller enklare uttryckt, det spelar roll om vi skickar högerspöket Gunnar Hökmark eller socialdemokraten Jens Nilsson till Bryssel!

För över trettio år sedan lanserade föregångaren till Svenskt Näringsliv, SAF, en kampanj som hette ”Satsa på dig själv”. Kampanjen var djupt ideologisk och gick ut på att om alla blev mer egoistiska så skulle samhället bli bättre och många rikare. När vi blickar tillbaka på tiden som förflutit sedan SAF lanserade sin

kampanj så kan vi konstatera att även om de inte lyckades med alla sina mål så lyckades de med en sak. De fick oss att bli mer egoistiska.

Detta har blivit extra tydligt de senaste åren. Problem som arbetslöshet, bostadsbrist och skolkris, som vi för bara några få år sedan skulle ha definierat som samhällsproblem, betraktas idag av regeringen som problem var och en får lösa själv.

Arbetslösa får sänkta ersättningar och en jobbcoach för att komma i arbete. Unga på jakt efter en bostad får rådet att bo inneboende eller hyra ett litet hus på någons villatomt. Föräldrar som ser sina barn halka efter i skolan uppmanas skaffa skatterabatterad läxhjälp. På område efter område privatiseras samhällsproblemen.

Resultatet är ökade klyftor och ett samhälle som håller på att gå sönder. Och jag frågar er kamrater: är det så vi ska ha det?

I år har vi en chans att vända utvecklingen och skapa en ny framtid för Sverige. ”Satsa på dig själv”-linjen har nått vägs ände. I år är det ett annat motto som gäller, i år är det nämligen dags för varann.

Sverige är ett litet land. Här bor bara drygt en promille av alla människor på jorden. Är det någonting som vi lärt oss av att vara små så är det att utveckling och framåtskridande kräver att vi sätter samarbete före konkurrens och egoism. Socialdemokratin bygger på föreställningen att samhällets viktigaste resurs är dess medborgare. Att alla behövs för att samhällsutvecklingen ska röra sig framåt. Vi kallar detta full sysselsättning.

Ett samhälle där full sysselsättning råder är ett samhälle där alla har en uppgift att fylla och där ingen lämnas efter. Det är ett samhälle där vi löser våra gemensamma problem tillsammans och där människor kan känna hopp och framtidstro.

Ett samhälle där full sysselsättning råder är någonting annat än det Sverige vi har idag.

Det största hotet mot detta samhälle är arbetslösheten. För vad är arbetslöshet annat än ett sätt att säga att vissa människor inte behövs. Att samhället klarar sig

fint utan dem. Vanmakten och otryggheten som många arbetslösa känner kommer sig inte av att man saknar vissa arbetsuppgifter eller inte skulle kunna få tiden att gå utan ett arbete. Nej, vanmakten och otryggheten kommer sig av att inte känna sig behövd, att inte känna sig som en del av samhället.

Därmed handlar inte kampen mot arbetslösheten i första hand om ekonomi utan om moral och värderingar. Vi socialdemokrater avskyr arbetslösheten, därför att den är omoralisk. Därför att den stänger ute människor från samhället och berövar dem deras frihet.

Riksdagsvalet i höst kommer att handla om just detta vägval. Antingen vänder vi utvecklingen och styr mot ett samhälle där full sysselsättning råder. Eller så accepterar vi massarbetslösheten och det samhälle den skapat. Väljer vi det senare så vet vi vad vi får. Ett samhälle där klyftorna ökar. Ett samhälle som delas upp i vi och dem.

Vägen till ett sådant samhälle går via ytterligare skattesänkningar och privatiseringar. Med andra ord en politik som har prövats i snart åtta år utan framgång.

Mot detta alternativ står vårt alternativ, det socialdemokratiska. Istället för skattesänkningar så väljer vi att använda våra gemensamma resurser till att lösa gemensamma utmaningar. Och den största utmaningen vi idag står inför är ungdomsarbetslösheten. Att bekämpa ungdomsarbetslösheten är en kamp mot tiden. För varje vecka som en ung är arbetslös så minskar chanserna att komma tillbaka i jobb. Varför är det så? Jag tror att svaret är ganska enkelt.

Efter gymnasiet var jag själv arbetslös till och från i över ett halvår. Det var en fruktansvärd tid. I början var jag optimistisk och tänkte att jag ganska snabbt skulle ha fixat ett jobb. Men ju längre tiden gick så förbyttes min optimism i nattsvart pessimism. Det kändes allt mera meningslöst att följa rutiner, att träffa vänner, att söka arbete. Ju längre jag var arbetslös desto svårare blev det för mig att skaffa ett jobb.

Så här tror jag att det är för de flesta unga som blir arbetslösa. Därför är den nuvarande regeringens politik så vansinnig.

Idag tvingas man som ung och arbetslös vänta minst tre månader på att få några

insatser när man söker sig till arbetsförmedlingen. Tre månader! Det kan låta som en kort tid men jag lovar er, i en ung människas liv är det en evighet.

Mot denna passiviserande politik ställer vi socialdemokrater istället något annat. Vi ställer en 90-dagarsgaranti. Är man ung och arbetslös ska man inte få vänta i tre månader på insatser. Man ska ha rätt till stöd och insatser från första dan! Och inte nog med det, med en socialdemokratisk regering ska alla unga arbetslösa vara garanterade att få antingen jobb, utbildning eller praktik inom 90-dagar. 90-dagarsgarantin är vår viktigaste reform för att ge Sveriges unga hopp och framtidstro. Att visa att politiken spelar roll och att vi tillsammans kan lösa de utmaningar vi står inför!

Våra gemensamma lösningar kommer att kosta pengar. Vi kommer inte ha råd med några nya stora skattesänkningar, snarare motsatsen. I stället för att bara fråga oss vad det kostar att bekämpa arbetslösheten, borde vi fråga oss vad det kostar att låta bli.

Vi ser inte satsningar på unga och deras möjligheter som en kostnad för samhället, vi ser det som en investering för framtiden.

Partikamrater. Nu är det dags att gå från ord till handling.

Det är dags för dörrknackning, telefonsamtal, torgmöten och arbetsplatsbesök. Det är dags för valrörelse.

Det är dags att säga nej till den politik som får vårt land att glida isär. Som får arbetslösheten att öka.

Det är dags för en politik som ser att vi behöver ett bättre Sverige. För alla.

Det är helt enkelt dags för varann!

Taggar

1 maj, 2010-tal, 2014, Man, Socialdemokraterna

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/gabriel-wikstrom-tal-pa-1-maj-2014>